

Η διεθνική αξία του εθίμου του αβάτου του Αγίου Όρους (DDr Αλέξιος Παναγόπουλος)

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ: ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

Η ενότητα που συνδέει το έθιμο με το γραπτό νόμο, έχει ανάλογη αντιστοιχία με τον νόμο της πολιτείας - κράτους, ανάλογα, και με τις ευρύτερες σχέσεις που διέπουν τις σχέσεις πολιτείας και εκκλησίας. Για τον λόγο αυτό και παρουσιάζεται η διαφορετική εικόνα του κάθε κράτους προς το ορθόδοξο ποίμνιο. Κάθε ορθόδοξο κράτος έχει συγκεκριμένη θέση προς τους εκκλησιαστικούς κανόνες, οι οποίοι κατοχυρώνονται ή και όχι από το Σύνταγμά του.

Το έθιμο δεν είναι δυνατόν να εξετάζεται χωριστά, παρά μόνο, ως τμήμα της

εκκλησιαστικής νομοθεσίας την οποία και εκφράζει. Το κάθε σύγχρονο κράτος, το απασχολεί το πρόβλημα των σχέσεων των ιερών κανόνων με τους νόμους της πολιτείας. Υπάρχει: Η άποψη που διαχωρίζει τους κανόνες και αποδίδει συνταγματική ισχύ μόνο σε όσους αφορούν το δόγμα και την λατρεία και ή άλλη άποψη που δέχεται την συνταγματική ισχύ όλων ανεξαιρέτως των κανόνων. Έτσι το πρόβλημα δεν είναι δυνατόν να λυθεί και διαιωνίζεται, χωρίς να μπορούν να βρεθούν κοινά σημεία προσεγγίσεως, γιατί διαφορετικά είναι η πνευματική τοποθέτηση (1) του κάθε ενός υποστηρικτή. Και οι δύο απόψεις ομάδες εκφράζουν συνειδητά ή ασυνειδήτα τις θέσεις της εκκλησιαστικής τάξης αλλά και της συγχρόνου πολιτείας και κράτους.

Η εκκλησία θεμελιώθηκε και συντηρείται από τον Θεό,(2) και δεν έχει ανάγκη την κοσμική δύναμη για να διατηρήσει την υπόσταση της. Είναι αυτόρκης και μπορεί με την αποκλειστική δική της νομοθεσία να οργανώνεται κατά τόπους και να καθοδηγεί το ποίμνιόν της, εις τον προορισμόν του. Στην υπηρεσία αυτού η Πολιτεία (3) – Κράτος, με τους άρχοντάς της, επιδιώκει την ειρήνη και την τάξη στην οργανωμένη κοινωνία των ανθρώπων. Ο άμεσο σκοπός των πολιτειακών κανόνων ποικίλλει ανάλογα με το ιδεολογικό υπόβαθρο κάθε πολιτείας. Η εκκλησία από αυτά τα αποστολικά χρόνια, δέχεται ότι η κρατική εξουσία δώθηκε από τον Θεό στους ανθρώπους, ως δώρο της αγάπης του, αυτό ομολογεί και ο νομικός απόστολος (4) Παύλος. Εάν το κράτος συνειδητοποιεί αυτόν τον προορισμόν του γίνεται διακονητής της εκκλησίας στο ποιμαντικό έργο της, με την νομοθεσία του και την διοικητική του μέριμνα, όπως γινόταν στο Βυζαντινό κράτος. (5) Η αρχή αυτή ενέπνεε και τις σχέσεις νόμου (6) και εθίμου, η οποία εκφραζόταν με τους Νομοκανόνες. (7)

Ο νομοκάνον του Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τα ζητήματα τάξης και ευπρέπειας της εκκλησίας ρύθμιζε με βάση όχι μόνο τους κανόνες της εκκλησίας αλλά και τις αυτοκρατορικές (8) διατάξεις (9) και νόμους. Στην ρύθμιση αυτή, οδηγήθηκε η εκκλησία ελεύθερα, χωρίς την πίεση της πολιτείας. (10) Η αρμονική συνύπαρξη και συνεργασία των δύο εξουσιών είναι αξιοσημείωτη, γιατί οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες (11) έδειχναν σεβασμό και υπακοή όχι μόνο στους κανόνες αλλά και στα γνήσια έθιμα της εκκλησίας. Χαρακτηριστικό τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το έθιμο το οποίο αναφέρει ο Βαλσαμών (12 σχετικά με την αποδοχή γυναίκας στον μοναχικό βίο. Ο Θεοστεφής Βασιλέας επικύρωσε σε διάταγμα την μακρά συνήθεια, χωρίς προϋπάρχοντα γραπτό νόμον, δηλαδή να γίνεται μοναχή μία γυναίκα αφού έζησε τουλάχιστον τρεις μήνες σε μοναστήρι. Γι' αυτό και ο Νικηφόρος Ομολογητής, (13) παραβάλλει τον νόμο με το λόγο, το έθιμο με το έργο (14).

Σημειώσεις:

1. ΒΛ. ΜΟΤΡΑΤΪΔΗΣ, Κ. 1965. Σχέσεις εκκλησίας και Πολιτείας. Τομ. Ι. Αθήναι, 1965. σελ. 15.
2. ΒΛ. Ρωμαίους 13, 4.
3. ΒΛ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΤΑΟΣ, Π. 1967. Πολιτεία. In Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια (Θ.Η.Ε.). Τομ. 10. (έκδοσης Α. Μαρτίνος). Αθήναι, 1967.
4. ΒΛ. Α΄ Τιμόθεον 6,15.
- 5.ΒΛ. ΤΟΡΝΑΡΙΤΗΣ, Χ. 1930. Αρχείον Βυζαντινού Δικαίου. Τομ. Ι. Αθήναι, 1930.
6. ΒΛ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΤΑΟΣ, Π. 1984. Χριστιανική κοινωνιολογία. Αθήνα : Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 1984. σελ. 95.
7. ΒΛ. Επαναγωγή Νόμου. Τίτλος γ΄, κεφ. Η΄.
8. ΒΛ. Νεαράι, Ιουστίνου Ι έτους 566.
9. ΒΛ. Τιβερίου ΧΙΙ. έτους 582.
10. ΒΛ. ΖΕΠΟΣ, J.G.R. Τομ. Ι. σελ. 54.
11. ΒΛ. Λέον ΣΤ΄, έτος 910, τίτλος προΐμιου Νεαρών.
12. ΒΛ. Σύνταγμα Ρ.Π. Τομ. Α΄. σελ. 41.
13. ΒΛ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ. 2004. Αντίρρησις, Γ΄. In MIGNE, J. P. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (Patrologia Graeca). Τομος 100. Αθήναι: Κέντρο Πατερικών Εκδόσεων (Κ.Ε.Π.Ε), 2004, σελ.388.
14. ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. 1862. HOMILIA LI. In MIGNE, J. P. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (Patrologia Graeca), Τόμος 60, Paris 1862. Σελ. 351.

Η παρούσα ανάρτηση αποτελεί απόσπασμα από το άρθρο με τίτλο: «Η διεθνική αξία του εθίμου του αβάτου του Αγίου Όρους», που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Acta Patristica, (2010).